

МИКИ МАУС

1 МИКИ СТУПА НА ПОСАО

ЗА ИМЕ СВЕТА... ПИЊИШ
У ТАЈ МЕСЕЦ
МЕСЕЧАР... КАО ДА СИ
МЕСЕЧАР!
АЛА БИ
БИЛО ОИНО
ПУТОВАТИ
НА МЕСЕЦ

ЈОШ И НА МЕСЕЦ!
ХОЋЕШ ЛИ СЕ ТИ
ЈЕДНОМ СКРАСИТИ
КОД КУКЕ?

ВАЛДА НЕ МИСЛИШ ДА ЧИТАВ
ЖИВОТ ЈУРИШ ЗА ПУСТОЛОВИНА-
МА? ВРЕМЕ ЈЕ ДА СЕ
ПРИХВАТИШ
НЕКОГ КОРИСНОГ
ПОСЛА... НАЗИ
НЕКУ СЛУЖБУ!

КАКВУ
СЛУЖБУ
ДА НАЗЕМ?

БАШ САМ ПРОЧИТАЛА ДА ХОТЕЛ
„СМОКВА“ ТРАЖИ СЛУЖБЕНИКА...
ХИТРОГ, ПАМЕТНОГ,
ПОШТЕНОГ И ДА
ГОВОРИ СЕДАМ
ЈЕЗИКА

КО?...
ЈЕЛ' ЈА?

ЗАМИСЛИ, МИКИ, ТВОЈЕ ИМЕ
ВЕЗАНО ЗА РАЗВОЈ УГОСТИ-
ТЕЛСТВА! ТУРИСТИ, ДЕЛЕ-
ГАЦИЈЕ, КУЛТУРНО
ОПХОЂЕЊЕ!

... ПА ПРЕКО ЦЕЛЕ
ГОДИНЕ ЖИВИШ
УЛУКСУЗНОМ
ХОТЕЛУ... И ЈОШ
ТИ ПЛАКАЈУ!

У РЕДУ... АКО ТИ ЈЕ
ТО АМБИЦИЈА!
ОДОХ У ПОРТИРЕ!

ПОЛА
САТА
ДОЦ-
НИЈЕ
...

НЕ ПРИВЛАЧИ МЕ УГОСТИ-
ТЕЛСТВО А ЈОШ МАЊЕ
ХОТЕЛ „СМОКВА“!
АЛИ КАД МИНИ ТРАЖИ
ДА СЕ СКРА-
СИМ...

О, ДОБАР ДАН... ДОБАР ДАН,
ГОСПОДИНЕ... ЈЕДНУ СОБУ,
СУНЧАНУ, СА КУПАТИОМ,
ТОПЛОМ И ХЛАДНОМ ВОДОМ?

НИЈЕ ЛОШЕ!
АЛИ ЈА САМ
САМО
НОВИ
ПИКОЛО

ПА ШТО НЕ
ИКАЖЕШ ОДМАХ? НЕ
МОГУ ДА РАЗБАЦУ-
ЈЕМ УЧТИВОСТ И
НА ОСОБЉЕ... ТОЈЕ
ЗА ГОСТЕ... ДОНЕСИ
СВОЈЕ СТВАРИ
ДОЛЕ!

ТО ТИ ЈЕ СОБА!... И ДА
ЗНАШ ДА НИСИ НИКА-
КАВ СЛУЖБЕНИК, НЕГО
ПИЊКОЛО!

МИКИ СЕ
ПОМИРИО
СА
СУДБИНОМ!
ЈЕДАН
ГОСТ ЈЕ
ЗАТРАЖИО
ВОДЕ
И
МИКИ
ЈУРИ
ДА ГА
ПОСЛУЖИ!

ГОСТИ ВОЛЕ
БРЗУ И ТАЧНУ
ПОСЛУГУ!
А ТО ЋУ ЈА...

... упе!

ЈАО!... ИЗВИНИТЕ ГОСПОДИ-
НЕСПРЕТЊА... НЕ НИСАМ
КОВИЊУ! КУД
ГЛЕ- ДАШ?
ЗНАТЕ, ЈА...
ОУЈ! ЈА...

БАШ САМ НЕСРЕЋАН! ТЕК
ШТО САМ СТУПИО НА ПОСАО,
А ВЕЖ САМ УВРЕДИО
ЈЕДНОГ
ГОСТА!
ПРЕВАРИО
СИ СЕ...

...ТО ЈЕ
БИО
РАЗДА

У
ИДУЋЕМ
БРОЈУ:
**МИКИ
УПО-
ЗНАЈЕ
СТАРО-
СЕДЕ-
ОЦЕ**

ЦЕК ЛОНДОН: ЗЛАТО

дали за мене?

— Ах, онда бисмо били заједно читаво време! — узвикну она.

— Ја бих ипак морао с времена на време да орем и да се бавим сличним пословима.

— опомињао ју је он, — или бих морао да одем у град да донесем што нам треба.

— Тамо бар не би било никаквих канцеларија нити људи које треба без престанка примати. Али, све је то дитињасто и немогуће, а сад треба да се што пре вратимо кући, јер киша тек што није почела.

Тамо доле међу дрвеем, кад су силазили са брежуљка, Дејлајт је имао прилику да је чвршће привуче к себи и да је пољуби, али је био тако збуњен новим мислима које су му се мотале по глави да се тога није ни сетио. Једино ју је узео испод руке и помогао јој да пређе преко неравног терена.

XX

Кад је превозни систем почео да функционисати и кад се показало да је време које је потребно да се из Окленда пређе у Сан Франциско скраћено упула, дошло је до прекрета и у Дејлајтовим огромним издашцима. Али, уствари се ништа није изменило, јер је он добивени новац одмах улагао даље. Продао је хиљаде градилишта у станбеном делу града и већ се градио на хиљаде кућа. Продао је такође и многа градилишта за фабрике, као и за пословне зграде у средину Окленда. Све је то утицало на сталан пораст вредности Дејлајтових посуда. Као и увек, тако је он и сада предосећао да ће исход игре за њега бити повољан и искоришћавао је ситуацију до краја. Почео је да позајмљује новац од банака. Велике суме које је добијао од продаје земље одмах је улагао у нове куповине и уместо да враћа старе дугове правно је чове, свестан да је то сигуран посао.

Посао око изградње докова такође је напредовао, али је овај потхват гутао силан новац а није могао бити тако брзо стављен у погон као превозни систем. Техничке теш-

коће биле су велике, а дренажа и наспање претстављали су доста циновски задатак.

Градње су брзо одмичале на свим странама. Оне су, као хиљаде незаситих ждрела, гутале новац који је Дејлајт непрестано сипао. Све је изгледало тако здраво и сигурно да он, као рођени играч, с јасним и широким визијама, није могао да игра логано. Била је то дивна прилика и он је играо на велико. Овога пута није га чак ни његов верни савезник Лари Хеган опомињао на опрезност. Напротив, Дејлајт је често био присиљен да се успротиви претераним замислима овог занесеника.

Дејлајтово интересовање за Деде Мејсон изгледало је да постепено слаби. Али, док је одгађао борбу с овим необичним проблемом, његова је жеља за њом стално расла. Играч по природи, он је закључио да му је срећа доделила једну од најважнијих карата, на коју је годинама чекао. Љубав је била та карта с којом је намеравао да почне игру какву још никад у животу није играо. Кад ће да почне та игра, још није могао да предвиди. Требао је најпре завршити игру коју је сад играо.

У пролеће те године настаде у пословном свету паника. Њени предзнаци појавили су се онда кад су банке почеле да опозивају зајмове без покрића. Дејлајт смета исплати неколико меница и одмах му би јасно да се спрема једна од оних страховитих финансијских олуја о којима је толико слушао. Иако није могао да предвиди колико ће та олуја да потраје, предузео је на време све мере опрезности које су биле у његовој моћи и није се нимало бојао да неће издржати.

Ускоро завлада несташица новца. Кад су банке затражиле да им врати дугове, он је знао да је њима неопходно потребан новац. Његове су гаранције биле добре, јер су се заснивале на здравим предузећима, али у једном таквом тренутку оне су постале безвредне. Кад су виделе да одлева, банке поставиле захтев да положи нове гаранције, а кад је оскудица новца била највећа затражиле три пута више од онога чиме су у почетку биле заложене.

Дејлајт је лично на човека који с иловачом у рукама стоји иза зида који се руши. Сви су делови зида били угрођени и он је ишао унаоколо и непрестано крпиво најслабије делове. Та иловача био је новац и он га је употребљавао мало овде, мало онде, тачно онолико колико је било нужно, и то само онда када је то било неопходно. Иако су људи већ одавно били престали да купују градилишта за куће и фабрике, ипак су били приморани да се возе његовим

трамвајима и бродовима и да троше његову воду. Кад је читав финансијски свет грчевито вапио за новцем, у његове благостајне сваког првог у месецу притицале су многе хиљаде долара прихода од водовода, а сваког дана десетак хиљада долара у ситном новцу од трамваја и бродова.

Пошто је напустио све радове на изградњи, вршећи само неодољне поправке, повео је жестоку борбу за смањење текућих издатака. Почев од главног набављача и исплатне листе намештеника, па до канцелариског материјала и поштанских трошкова, Дејлајт је притезао завртње до крајњих граница. Па и онда кад су његови надзорници и пословође у појединим одељењима створили право чудо у погледу смањивања трошкова, он је тражио још више.

Свакога јутра, већ у осам сати, био је он за својим писаћим столом. У десет је седео у аутомобил и обилазио банке. Са собом је обично носио десет или нешто више хиљада долара, које су биле намештене најслабијим местима финансијског насиња. Редом је обилазио директоре банака и свуда је долазило до сличних сцена. Ако би му одбијали оно што је тражио, он би се упуштао у борбу у којој је скидан и последњи вео осећања и илузија.

Дејлајт је добро знао кад треба да пропусти. Кад би видео да се тло на једном месту љуља и да је пропаст неминува, прискакао је одмах с готовим новцем. Ако банке издрже, издржаће и он. Ако банке пропадну, и све његове гаранције које се

налазе у њиховим рукама буду бачене на једно хаотично тржиште, то би и њему био крај.

У тим тешким тренуцима, Дејлајт је све задивљивао својом досетљивошћу и лукавством. Ништа није могло да умкне његовом оштром погледу. Али, све је то захтевало страховит напор. Више није стизао ни да доручкује. Дани су постали прекратки, и у подне је његова канцеларија била исто тако пуна света као у радно време. Увече је био потпуно испрљан и, више него икад раније, тражио је утехе иза заборава који је стварао алкохол. Починио би у хотелу, а наставао у својој соби где је испијао јелан за другим низ дуплих Мартинија. Тада би заборављао панику на берзи и

успаво би се као под дејством неког благог успављујућег средства.

Сутрадан се будио сувих усана и осушена грла, а у глави би осећао неку тежину која је брзо нестајала. У осам сати већ је седео за писаћим столом спреман за борбу, а у десет би почињао да обилази банке и да после тога, без престанка све до ноћи, разрешава замршене чворове индустријске, финансијске и људске природе који су га окружавали. Кад би се спустио мрак, опет би се враћао у свој хотел и испијао чашу за чашом. То је био његов дневни програм који се понављао из дана у дан, док се дани нису почели гомилати у седмице.

XXI

Ма да је Дејлајт међу познаницима важио као одважан и неуморан човек, у коме је све кипело од животне снаге и енергије, ипак је он дубоко у својој унутрашњости био слаб човек. Каткад је омамљен алкохолом био свеснији свог положаја него кад је био трезан. Тада је често мислио о ономе што му је рекла Деде о његовим пословима и давао јој за право. — Шта ја имам од свог богатства? — говорио је сам себи. — Има много ствари које се новцем не могу купити. Ја не могу за новац да купим девојку коју волим. Каква ми је корист од тридесет милиона кад не могу да попуним више од једног литра коктела на дан? Друга би ствар била кад би се жеђ гасила с стотину литара. Али само једним литром. Једним бедним литром! Ја, тридесетоструки милионер, радим више него дванаест мојих службеника заједно, а све што од тога имам то су два obroка која ми не пријају, један кревет и литар Мартинија.

Далеко гори од свесног, сталног лијанице јесте онај пијаница који није сам, а Дејлајт је све више постајао такав. У последње време врло ретко је био у друштву — већином сам, у својој соби. Долазио је уморан кући и опијао се да би могао да спава, знајући да ће се сутра пробудити са сувим и изгорелим грлом и да ће се поновити програм јучерашњег дана.

Земља се није опорављала уобичајеном еластичношћу. Новчана оскудица још није била прошла, ма да би човек, читајући Дејлајтове и друге плаћене новине, могао да закључи да је опет завладао обиле новца и да криза већ припада прошлости. Све јавне изјаве биле су ведре и пуне оптимизма, али су се многи од тих који су их давали налазили у очајним приликама.

Најтежу борбу Дејлајт је имао да издржи са акционарима Удружених водовода, јер је готово сав приход овога друштва узимао сам и употребљавао га да подупире свој широки борбени фронт. Ипак, он никад није у томе претеривао. Трајући на жртву људе чији је иметак био повезан с његовим, он је увек био спреман да им притекне у помоћ кад би се неко од њих нашао у невољи. Само се јак човек могао снаћи у тако замршеној ситуацији и борити се против толиких тешкоћа. Дејлајт је свуда стизао, комбиновао и рачунао, застрашивао слабије, пазио да малодушни не подлегну у борби, а према дезертерима није имао милости.

— Наставиће се —

РОБИН ХУД и његова дружина

ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: РОБИ; ХУД И ЊЕГОВА ДРУЖИНА ЗАРОБИЛИ СУ БОГАТОГ ВЛАСТЕЛИНА СЕР ГРЕЈЕМА ОД ГАМА

2 РОБИН ПРЕТСТАВЉА СВОЈЕ ЉУДЕ

ХЕЈ, МОМЦИ, ДАНАС ИМАМО БОГАТОГ ГОСТА! БОГАТАША КОЈИ ЋЕ УСКОРО ОСИРОМАШИТИ! СПРЕМАЈТЕ ГОЗБУ ЗА ЊЕГА!

ВИДИТЕ ЛИ КАКО СУ ПОЖУРИЛИ ДАВАМ УГОДЕ, РАЗБОЈНИЦИ! ПУСТИТЕ МЕ ПРЕ НЕГО ШТО МОЈИ ВОЈНИЦИ СТИГНУ И ПООТСЕЦАЈУ ВАМ УШИ!

МЕНИ НЕКО ДА ОТСЕЧЕ УШИ? ТА НЕМОЈТЕ ДА МЕ ПЛАШИТЕ!

ЕНО МОЈИХ ЉУДИ! УПОМОЌ, ОВАМО!

МЕЂУТИМ, ТО СУ БИЛИ ЉУДИ РОБИНА ХУДА!

ЈЕДИТЕ, СЕР ГРЕЈЕМЕ, НАХРАНИТЕ СЕ! А ЈА ЋУ ВАМ ЗА ТО ВРЕМЕ ПРЕТСТАВИТИ СВОЈЕ ДРУМСКЕ РАЗБОЈНИКЕ!

ОВО ЈЕ МОЈА ДЕСНА РУКА МАЛИ ЏОН! ТАКО ГА ЗОВЕМО ЗАТО ШТО ЈЕ СИТАН И СЛАБАЧАК! — ГДЕ СИ ДОСАД, МАЛИ ЏОНЕ?

РАЗГОНИО САМ ХРАБРЕ ВОЈНИКЕ НА ШЕГ ГОСТА, СЕР ГРЕЈЕМА!

А ОВО ЈЕ ЛЕВАК ВИЛ, МОЈА ЛЕВА РУКА! ТАЈ ВЕСЕЉАК УВЕК ЗАМЕЊЕ ТРАГ НЕПОЖЕЉНИМ ГОСТИМА А ПОЖЕЉНЕ ДОВОДИ ЖИВЕ И ЗАРАВЕ!

ИМАО САМ ЧАСТ ДА ВАМ БУДЕМ КО ЧИЈАШ, СЕР ГРЕЈЕМЕ!

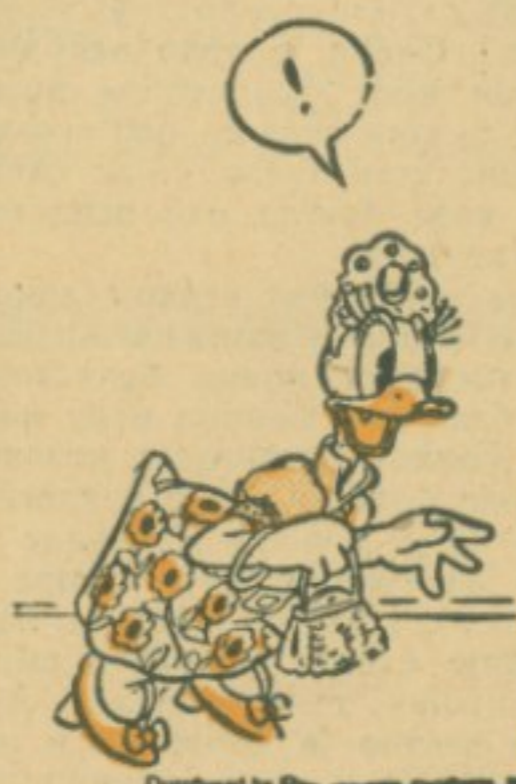
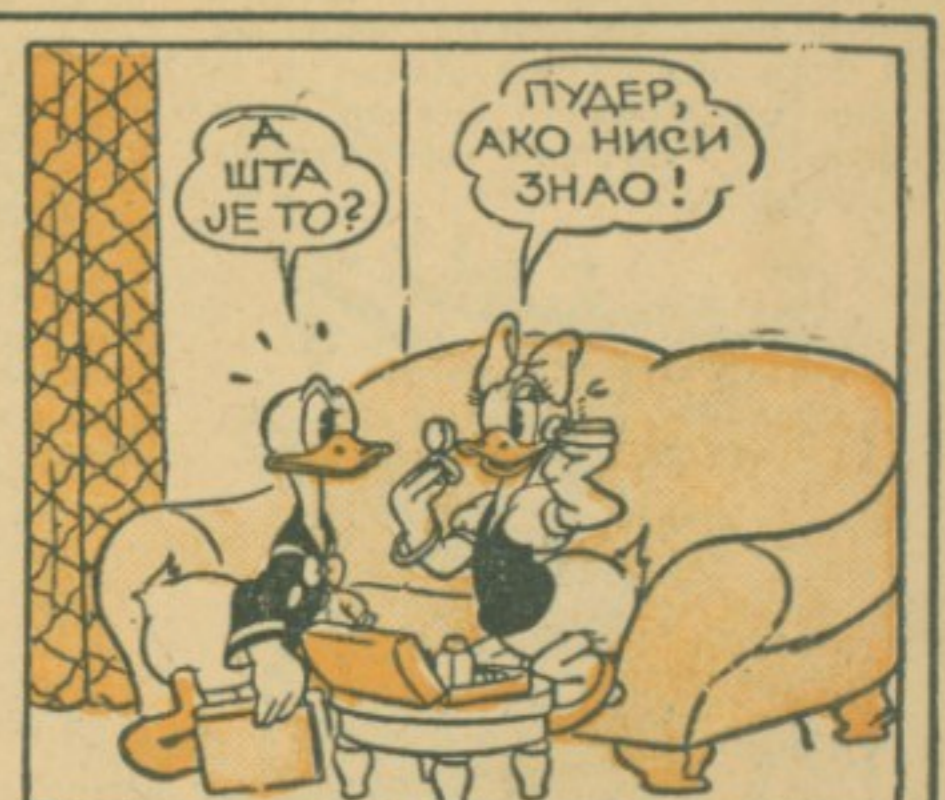
ЈА НЕ УМЕМ ДА ТЕРАМ КОЧИЈЕ, СЕР ГРЕЈЕМЕ, АЛИ ЋУ ВАМ РАДО ОДРЖАТИ О ПЕЛО КАДА ПРЕМИНЕТЕ!

ТРИ ПРАСЕТА

ОД ВОЛТА ДИЗНИЈА

И ПАЈА СЕ УДЕСИО ...

ЛИНЕОВА БОТАНИЧКА БАШТА

ДОНОС ШВЕДСКОГ НАРОДА

У једном крају великог дворишта универзитета у Упсали налазио се мали ботанички врт. Стари професор ботанике Целзиус дуго је са свога прозора посматрао једнога дана 1729 године једног младича како пажљиво разгледа малобројне биљке, које је коров готово сасвим угушио. Младич је био, како је то стари професор приметно, очевидно веома сиромашан. Његово одело било је похабано, а лице мршаво. Али, кад је Целзиус сишао у врт и почео да разговара с њим, очи младог студента блистале су необичним сјајем и одушевљењем док је говорио о биљкама и цвећу. Стари професор изненадила је озбиљност са којом је нови студент проучавао живот биљног света. Он га је позвао својој кући, дао му ново одело и понудио му да се у будуће служи његовом великом библиотеком.

„Линеово столеће“

Да би се на неки начин захваљивао староме професору, двадесетогодишњи студент Карл Лине бојажљиво му је донео на поклон свој први научни рад, резултат предавања и озбиљног проучавања. Преда старим и угледним професором ботанике отворно се један потпуно нов и непознат свет. У области природних наука, нарочито бота-

нике, владала су у XVIII веку чудна мишљења и царовале многобројне заблуде. У свим књигама се, на пример, говорило да поленов прах биљка ствара ради тога да би њиме пречишћавала цветни нектар. Лине је у својој малој студији први пут у науци објаснио улогу коју у размножавању биљка имају прашина са поленовим прахом и тучак у коме се развија семе за будуће биљке. Он је са тачношћу савесног научника и топлином човека који воли природу, изнео улогу појединих делова биљке.

Нека своја запажања Лине је дао на начин који је, и поред тога што научно доказују непознате чињенице из биљног света, више лично на тему у прози него на дотада уобичајене научне расправе. Он је објаснио да „крунични и чашични листићи немају никаквог стварног удела у размножавању биљка и да служе само као лепа невестинска одећа којом је природа оденула биљке“. Овај његов рад значајно је почетак нове епохе у природним наукама, коју су каснији научници с правом назвали „Линеово столеће“.

Још као дечак, Карл Лине је заволео биљке. Од најранијег детињства он је са својим оцем свакога дана шетао по пољима и шумама

Шведске. Његов отац, који се у слободним часовима бавио проучавањем природе, застајао је у тим шетњама код сваког цвета и травке, показивао сину њихово корење, семе и лишће, и казивао му латинска имена појединих биљака. За оно време, то је био чудан начин упознавања природе. Почетком

XVIII века било је мало људи, чак и међу научницима, који су се, да би дознали нешто о биљкама и животињама, обраћали природи. Они су радије тражили податке у књигама, и то најчешће у онима које су пре више од две хиљаде година написали антички научници.

Пут у неспитану земљу

Одушевљен Линеовим радом, професор Целзиус однео је његову студију тадашњем највећем шведском научнику Рудбеку. Од тога дана Лине је живео код Рудбека, и два стара научника помагала су му у његовом даљем раду својим искуством и саветима. Када је Лине дипломирао, решио се да испи-

та и најудаљеније крајеве Шведске и да проучи биљни свет далекога Севера.

У мају 1732 године, он је потпуно сам пошао у дивљи и неспитани Лапланд. Његова опрема је била веома једноставна: један телескоп, лупа, нож, два пушка, хартија за пресовање биљка и поред тога — одлучност и жеља да види и сазна што више. Шест месеци касније, пред члановима научног друштва у Упсали појавио се Лине са лицем потамнелим од арктичког ветра и поноћног сунца. Лине се, често сасвим изнурен од глади, веома по планинама прекривеним ледом, данима се хранно са-

рист коју је Шведска од тога имала била је огромна.

Творац научне систематике биљака

И поред свог неуморног рада и свега што је учинио за шведску привреду, Лине је остао скроман и сиромашан научник. Кад је 1735 године хтео да се ожени, отац његове будуће жене, коме је позив ботаничара-научника изгледао несигуран, захтевао је да Лине оде у Холандију, заврши тамо медицинску праксу. Са многобројним подацима из живота биљног света, Лине је отишао у Холандију. После три и по године завршио је медицину и за то време написао осам обимних научних радова. Највеће интересовање изазвала је његова систематика биљака. Пре Линеа научници су груписали биљке без дубље проучавања и на разне начине: азбучним редом, по њиховом спољном изгледу, или према користи коју човек од њих има. Тако је у неким системима ружа, само због тога што има трије, долазила у исту групу са свим бољњавим биљкама. Линеов природни систем у ботаници означавао је почетак новог периода у развоју ботанике и природних наука уопште.

Познати универзитети у Европи понудили су Линеу место професора. Он је све одбио и вратио се у Шведску где је у једном предавању Упсале почео да ради као лекар. Он се, њему својственом истрајношћу, борио против туберкулозе и других болести које обично прате сиромаштво. И поред тога што је читав дан проводио са болесницима, он није прекинуо свој научни рад. После краћег времена Лине је био постављен за професора медицине и ботанике на универзитету у Упсали.

Мали врт, у коме је некад као студент проучавао биљке, постао је најбогатија ботаничка башта у Европи. Научници и студенти из целог света слали су му ретке биљке. Лине је у врту биљке уређивао према својој систему и обично је тамо држао предавања студентима. Данас је Линеова ботаничка башта, коју су генерације студената и професора после њега с љубављу и поштовањем одржавале, понос читаве Шведске. А име Карла Линеа и у Шведској и у целом свету означава почетак научног проучавања природе у којој живимо.

ЉУДИ КАМЕНОГ ДОБА

нашим савременицима

Тихо и готово незапажено од светске јавности, одиграва се данас у једном делу пространих пустињских предела Аустралије последњи чин трагедије прастановника „најмањег“ континента. Од 1946 године, у овим крајевима врше се разни опити са ракетним и атомским оружјем. Иако номадска племена нису тиме изложена непосредној опасности, ови их опити лишавају главних средстава за живот, јер уништавају огромне количине дивљачи, којом се она готово искључиво хране.

Број прастановника Аустралије никад није био велик. Кад је 1770 године капетан Кук предузео своје историско путовање дуж источне обале новог континента, могло их је бити око 300.000. Данас их је мање од 50.000, то јест ни један проценат укупног становништва Аустралије.

Прастановници Аустралије и данас живе на културном ступњу људи каменог доба. Лов им је главно занимање, док земљорадњу уопште не познају. Кад хоће да испеку уловљену дивљач, они пале ватру као и наши далеки преци: тарући два комада сувог дрвета један о други.

Код ових примитивних племена приватна својина је непозната. Појединач може да има само неколико предмета за личну употребу: оружје и мали број „кућних“ потреба. Уловљена дивљач припада читавој заједници. Ловом се баве мушкарци, док жене и деца скупљају корење, воће, глате и мед дивљих пчела, чиме допуњују своју исхрану.

Оружје је веома примитивно: каменца, копље и бумеранг, али несавршеност оружја ловци надокнађују изванредном вештином и смељошћу. Њихова истрајност у прогањању дивљачи ретко кад остане ненаграђена. Давина иде ловац по трагу дивљачи, прелазећи често и по стотину километара. А кад дивљач посустане, онда ловац баца на њу копље или бумеранг, који ретко кад промаше.

На одређеном отстојању, ловац прати жена, носећи на леђима чак од штављене коже, у коме се налази цео „домазлук“. Има ту облукта која служи за тушање корења, оштрог камења за сечење, разних каменних шиљака за копље, и гала од костију, жуте и црвене иловаче за „улепшавање“ лица и те-

ла, разних винува, као и успут купљеног корења и дивљег воћа. Између леђа и рака жена носи сирове коже, а на њој седе или лежи најмлађи члан породице, док остала деца трчкарају за мајком.

Урођенички домови су веома примитивни. То су лако покретљиви шатори, постављени обично крај неког извора, или пак колибнице од сламе, земље и коре дрвета, зване „миа-миа“. Одећа је врло оскудна. Мушкарци носе око бедара појас од лане, са кога висе низови шкољки, а жене исти такав појас начињен од коре дрвета или исплетен од људске косе.

Што је урођеника сваким даном све мање, крива је највише њихова слаба отпорност према болестима које су бели досељеници међу њих довели. Њихов организам, ненавикао на ове болести, брзо подлегне. Не само да су хиљаде и хиљаде умирале од туберкулозе, лепре и других тешких зараза, већ су и најбезазленије осипне наносиле смрт. Истребљивању староседелца Аустралије знатно је допринео и алкохол, који је и данас главни непријатељ ових номада.

„Резервни мозак“ ВАЗДУШНИХ БРОДОЛОМНИКА

Један од значајнијих проналазача нашега времена свакако је мотор на млазни погон, који је добио широку примену у ваздухопловству, тако да се данас у многим земљама производе у серијама не само војни, већ и цивилни млазни авиони. Разноврсна су предности оваквог погона: већа брзина, могућност лета кроз стратосферу, скоро потпуна независност од временских прилика и, према томе, већа сигурност лета. Ма да је прошло готово десет година од онога дана када се први млазни авион уздигао у висине, још постоје извесни проблеми које треба решити да би се постигла још већа сигурност лета и безбедност посаде.

Један од проблема састоји се у загоњени како да се, у случају нужде, што боље обезбеди исецање посаде из авиона који лети кроз стратосферу брзином од преко 1.000 километара на час. Посада таквих авиона аутоматски се избацује у слободан простор заједно са седиштем. Сваки избачени летач мора, чим се удаљи од авиона и успори првобитну брзину, да се сам ослободи седишта и да затим отвори падобран. Он мора пре свега да стави у погон апарат са кисеоником, који му олакшава дисање и спречава губљење све-

сти, до чега већ после неколико секунди долази услед проређености ваздуха на великој висини.

Често се дешавало да неки чланови посаде приликом исецања, због узбуђења и ошамућености, забораве да благовремено ставе у погон маску са кисеоником и изгубе свест још пре него што отворе падобран. Да би се отклонила та опасност, једно енглеско предузеће начинило је направу која у таквим случајевима треба да претставља апсолутно сигурну помоћ.

Та направа није већа од кутије за цигарете и причвршћена је за одео сваког члана посаде. У тренутку исецања из авиона, она почиње да „мисли“ за човека и аутоматски ступа у дејство. Пошто најпре ослободи избаченог члана посаде од седишта, она отвара падобран и ставља у дејство апарат са кисеоником.

Ако се исецање врши у стратосфери, направа отвара падобран тек на висини од 4.000 метара, а ако до исецања дође на висини нижој од 4.000 метара, она аутоматски одлаже отварање падобрана све док се избачени члан посаде не удаљи довољно од авиона.

Приликом недавно извршених проба, овај „резервни мозак“ ваздушних бродоломника функционисао је тако беспрекорно да ће га у скорој носити сви пилоти и чланови посаде млазних авиона британског војног ваздухопловства.

ЛОВ НА ПОГРЕШКЕ

Сликара који је цртао ову слику толико је био расејан да је направио десет погрешака. Пронађите их!

Откад постоји напрстак

Напрстак је врло стар изум. Био је у употреби код свих културних народа Старог века. Код Римљана су напрсти били у облику пресеченог ваљка или маслинке, а прављени су од метала, обичне или слонове кости. Доцније, у Средњег века, племкиње су имале скупочене напрсте од злата или сребра, уметнички израђене и украшене као накит. Обично су ти напрсти добивали као свадбени дар. У XVIII веку напрсти су прављени чак и од порцелана.

РИМСКО ЦАРСТВО

дано је у продају на лиценцији

Публијус Пертинакс, син сиромашног ћумурџије, био је у младости учитељ граматике, а доцније заузимао је у римском царству високе војне и цивилне положаје, па је двапут био биран и за конзула. Немири и сталне буне доводили су до честих промена царева у овој великој империји. Преторијанци, лична царева гарда, играли су велику улогу у тим променама. После смрти императора Комодуса, они су изабрали за цара, и против његове воље, већ старог Публија Пертинакса. Није прошло ни три месеца, а обесни и незадовољни преторијанци убили су 193 године цара кога су сами довели на престо. После овог убиства, свемоћна преторијанска гарда понудила је римску империју на продају. Многи римски трговци јавили су се као купци. На јавној

лицитацији, после дугог надметања, највећу цену понудио је богати трговац Дијидијус Салвус Јулијанус Маркус. Он је купио цело римско царство по цени која би данас износила нешто преко милијарду и по динара. И, што је најчудније, римски сенат потврдио је 28 марта 193 године исправност ове продаје. Када су римске легије, које су у то време биле у Великој Британији, Германији и Панонији, чуле за ову трговину, оне су, огорчене, предузеле поход на Рим. Под заповедништвом војсковође Септимиуса Севера, легионари су угушили преторијанску побуну, ухватили „сопственика“ римског царства и погубили га 2 јула 193 године. Пошто је ред успостављен, Север је, као победник, проглашен за цара и владао је све до 211 године.

Једна уметница

На једном концерту који је у Загребу био приређен 1879 године у добротворне сврхе, певала је и шеснаестогодишња ученица Више педагошке школе Милка Трнина. Њен пријатан и снажан глас, изванредна музичка обдареност и природно држање на сцени задивили су и публику и музичаре. Критика јој је проричала сјајну будућност. Ускоро после тога, заузимањем њеног старатеља књижевника Јанка Јурковића, Милка Трнина је отишла у Беч на конзерваторијум.

Дугогодишњи сав Милке Трнине, чији је звонки глас, док је била девојчица, одјекивао у питомијој Мосливи, и који су касније рани шетачи могли да чују готово сваког јутра у шуми Тушканац, почео је да се остварује. Године проведене у Бечу биле су испуњене преданим радом и 1882 Милка је завршила школовање на бечком конзерваторијуму.

Њен први наступ у улози Амелије, у Вердијевој опери „Бал под маскама“, априла месеца исте године, био је велики успех Милке Трнине. И млада уметница и загребац ка публика надали су се да ће она остати у Загребу као стални члан

опере. Међутим, тадашња удрава опере одбила је њену понуду под изговором да је потребно прво да оде у иностранство, да тамо стекне искуство и славу, па да се тек онда врати у домовину. Уместо ње била је ангажована једна Швајцаркиња, чије се певачке способности нису могле ни мерити са Милкиним. Ма да је овај поступак ожалостио младу уметницу, она је осећала да би свакако остала у Загребу да је о томе одлучивала хрватска публика, а не неколико људи. Иако је била принуђена да оде у туђину, њена љубав према домовини остала је непромењена. Већ после неколико година, Милка Трнина постала је позната широм света.

Своју оперску каријеру Трнина је почела на сценама опера у Лајпцигу, Грацу и Бремену. Свуда је била примана са одушевљењем. Године 1890 прихватила је позив опере у Минхену, граду који се онда сматрао средиштем класичне музичке уметности. Њен глас и природна глума привукли су у Минхен публику из целе Европе. Грађани Берлина позивали су Минхенцима. Они су Трнини, која је већ била ангажована у Минхенској опери,

понудили да пређе у Берлин. Настао је необичан спор, који се завршио тиме што су најпознатије личности из музичког света признале предност тадашњем „граду музике“ Минхену.

Највеће опере, не само у Европи, већ и у Америци, тражиле су Трнину. И поред великих успеха у целом свету, Милка Трнина није заборавила свој Загреб. Гостовала је у њему више пута, али и њој и публици остао је увек у сећању март 1898 године. Њен топли сопран чуо

се не само у опери, већ и на улицама Загреба. Многи љубитељи музике, међу којима је било и оних који су дошли из унутрашњости само да би њу чули, нису могли да добију улазнице. На излазу из позоришта, испред њеног стана, у парку, они су се окупљали око ње. И Милка Трнина певала им је увек, срећна што је поново у својој домовини и међу својим sunarодницима. Ниједно признање њеном таленту које је добила у туђини није јој било тако драго као признање њеног народа.

У два маха Трнина је гостовала у највећој лондонској опери, Ковент-Гардену. Улогу Тоске студира да је са самим аутором опере, Бахом Путинијем. Он је касније изјавио критичарима да никад није чуо тако сјајну Тоску. Певала је и у Миланској скали, у Бајројту на свечаним Вагнеровим фестивалима. О њеним остварењима нарочито ју нахвали Вагнерових опера, критика је писала најлепше похвале. А када је једне године за време све-

чаности у Бајројту славни диригент Артуро Тосканини сазнао да се међу публиком налази Милка Трнина, он је отишао да је поздрав и том приликом је изјавио да је за њега велика част што је дошла да га слуша „велика уметница какве никад више неће бити“.

Многобројни успеси и слава нису изменили Трнину. Она је и даље проучавала сваку своју улогу до најситнијих детаља, пажљиво анализирајући грешке у певању и глуми.

У августу месецу 1906 године певала је у Минхену улогу Сиглинде у Вагнеровој опери „Валкире“. Нико тада није ни слудио да је то њен последњи наступ.

Једна неуспешна операција живота на лицу прекинула је њену блиставу каријеру. Неочекивано и без опростита напустила је позорницу кад је била на врхунцу славе. Милка Трнина вратила се у Загреб. У граду који је највише волела, Милка Трнина је умрла скоро потпуно заборављена, 1941 године, непосредно после окупације наше домовине.

НАПРАВА КОЈА ЈЕ ОМОГУЊИЛА ОТКРИЊЕ НОВИХ КОНТИНЕНАТА

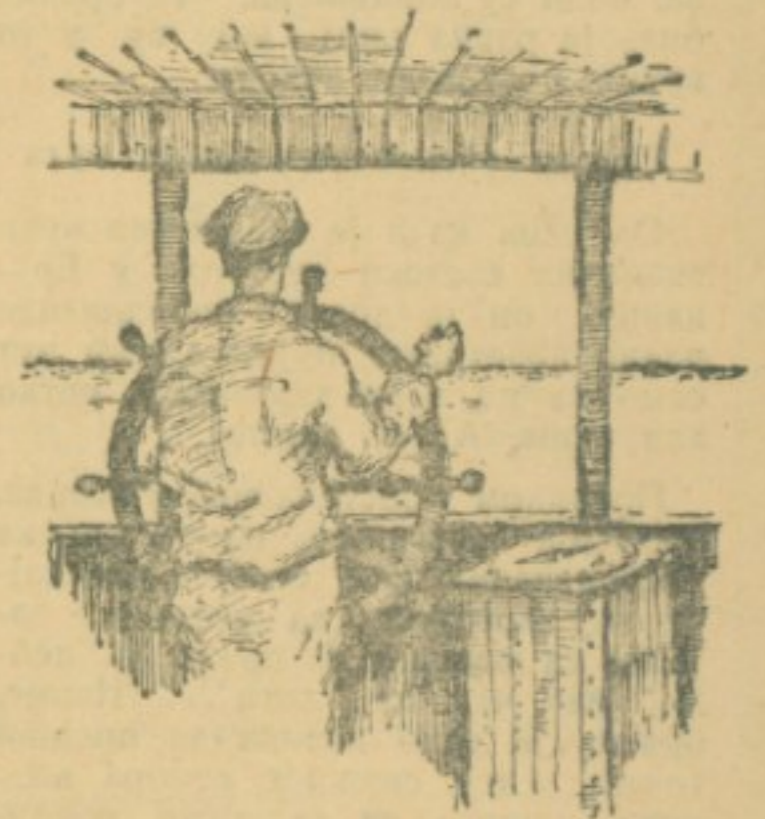
Нема ваљда справе која је више утицала на историју човечанства од компаса. Пре него што је пронађен, пловидба на отвореном мору била је врло опасна, а далека прекоморска путовања немогућна. Морнари су се управљали по звездама, нарочито по Великим Колима и Северњаци. Међутим, кад би настало облачно време, које је могло да траје недељама, били су препуштени људи струја и ветрова.

Прошло је доста времена док европски народи нису сазнали за овај проналазак. Још крајем IX века, норвешки морепловац Вилдбергсен, кад год би кренуо на море, носио је са собом велики кавез пун гавранова да му они покажу пут. Тек у XI веку, морнари који су пловили Средоземним Морем дознали су од Арабљана за чудну иглу која се увек окреће према северу.

Откуда назив „бусола“

Примитивни компас којима су се служили Кинези састојали су се од једног суда испуњеног водом, по којој је пливала намагнетисана игла. Они су били веома непрактични, јер је услед љуљања брода било тешко одредити који правец игла показује. Зато је доцније игла постављена на једну вертикалну осовину око које се слободно окретала. Коначан облик компаса дао је италијански поморац из XIV века Флавио Боја. Он је магнетску иглу која је имала осовину ставио у кутију, а на једну кутију нацртао правец страна света. Кутија се на италијанском зове *busola*, па је и сада направа названа бусолом. Назив „компас“ постао је касније и готово свуда потиснуо из употребе све раније називе.

На првим бусолама север није био обележен словом N, као данас, већ је на томе месту био нацртан крив. Занимљиво је да су се овом справом први почели служити морнари на Средоземном Мору, а тек

доста касније поморци на Атлантику, ма да је њима бусола била много потребнија.

Историјски значај магнетске игле

Имајући у рукама справу која им је у свако доба могла показати у ком правцу треба да плове, људи су много смелије предузимали далека путовања по морима и океанима. Они се више нису бојали непрегледне пучине, пошто, захваљујући игли у маленој кутији, нису више могли залутати. Да није било ње, Колумбо не би могао поћи на свој далеки пут и открити Нови Свет, а Магелан не би опловио око Земље. Откриће великих прекоморских територија, са огромним богатствима, из осnova је изменило привреду европских земаља, а с њом и политичке односе међу њима. Из руку држава на Средоземљу, превласт су преузеле земље на обалама океана, које су својим бродовима успоставиле везе с новим континентима. А све је то омогућила мала немирна магнетска игла...

СПОМЕНИЦИ ЛИЧНОСТИМА КОЈЕ НИСУ ПОСТОЈАЛЕ

Не подижу се споменици само славним људима: херојима из ратова, великим уметницима и преданим научницима. У свету има много споменика подигнутих верним животињама, јунацима који су живели само у машти књижевника и на страницама њихових дела, па чак и споменика појединим књигама.

Вероватно су најмногобројнији споменици подигнути јунацима из прича и романа, личностима које ни кад нису живеле. У Лондону, у Кенсингтонском парку, овековечена је фигура Петра Пана, доброт и храброг дечака из познатог дела Џејмса Барија. У француском граду Ошу открити је 1931 године споменик д'Артањану, славном мушкетару из романа Александра Думе. Споменик Великом Белом Зену, јунаку познатог Кароловог романа „Алиса у чаробној земљи“, налази се у енглеској покрајини Велсу. Пријатељи нашег детињства, многобројне омиљене личности из Гримових бајки, имају споменике у берлинском парку Фридрихсхафену. И код нас, у Загребу, на Каменитим Вратима, подигнут је лик Доре Крупићеве, главне јунакиње Шеноиног романа „Златарево злато“. А многе јунаке наших народних песама дао нам је у камену и мрамору Иван Мештровић.

Подизање споменика у бронзи, камену и дрвету лицима која никад нису живела може да изгледа необично, али је још необичније подизање споменика књигама. Тако се у Лондону налази овековечен први написани лист хартије Вилхелма Шекспира. У Лондону има још један необичан споменик: у Ситију поносно се уздиже, на високом постолу, један — скакавац. Он је

подигнут у славу једног од најомиљенијих претседника лондонске општине, Томаса Грешема. Његов животни роман веома је занимљив: као мало дете родитељи су га били напустили, а деца, која су се играла у пољу, пронашла су га док је хватао скакавце. Од напуштеног нахочета Грешем је, истрајним радом, постао претседник једне од највећих вароши на свету.

Али, у Европи и у Америци има и чудних споменика. За време Првог светског рата тврђава Во у Француској била је дуго опседнута. Тврђава је била спасена захваљујући једном голубу писмоноши који је, кроз кишу танади, кроз коју се ниједан човек не би могао да пробије, успео да однесе једно важно саопштење до ко

манде и тиме сачувао животе многих људи. Овоме голубу, а тиме и осталим голубовима писмоношама француске војске, подигнут је у Воу леп споменик.

Велики споменик у америчком граду Ситлу подигнут је Сегис Питерији — крави која је за две године дала 36.000 литара млека. У Корнелији, на југу Америке, налази се кип једне јабуке која је, по мишљењу одгајивача и стручњака, била највећа јабука која је икад израстала на свету. Чак и ружна птица гавран има свој споменик. Он се такође налази у Америци, у граду Југтад. Подижући му споменик, људи су одали пошту јату ових птица које су једног лета уништиле безброј скакаваца који су претили да упропасте цео принос на њиховим пољима.

Тако се, широм целог света, налазе не само необични већ и чудновати споменици. Њима људи исказују захвалност за спасене животиње, за угодне часове проведене уз лепу књигу и за племенита осећања која она буди у човеку, за постигнуће у науци и за друга многобројна велика дела.

Магнетски камен

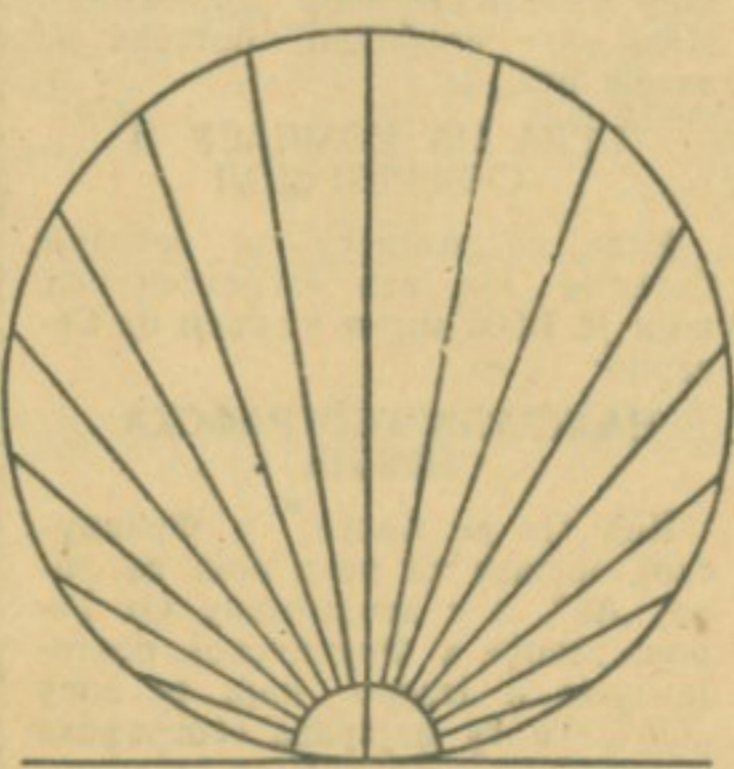
Одвајкада су људи знали за загадну магнетску силу која привлачи комаде гвожђа. Стари Грци су сматрали да тај камен потиче из малоазиског града Магнезије, па су му дали име магнет, док су га Египћани звали „Хорусова кост“, по свамо богу Хорусу.

Стари филозофи свакојако су тумачили привлачну снагу магнета. Неки међу њима, а нарочито Талес и Анаксагора, веровали су да је то живо биће; други су држали да се он храни гвожђем, те да га зато и привлачи. Боље објашњење дао је римски песник и филозоф Лукреције, који је сматрао да магнет ствара око себе празнину, коју онда попуњава гвожђе. Чак и много лоције, италијански физичар Порта тврдио је да се магнетски камен састоји од гвожђа и камена, који се међусобно боре о превласт, па гвожђе привлачи друге комаде гвожђа да би помоћу њих надјачало камен. Оваква мишљења одржала су се све до XVI века кад је енглески лекар и физичар Џилберт дао прво научно објашњење природе и особина магнета. Џилберт је први иaneo мишљење да је и сама Земља један велики магнет.

Први компаси на кинеским бродовима

Да магнетска игла једним својим крајем увек показује север први су утврдили Кинези. У једној књизи која је написана у другом веку пре наше ере забележено је како је кинески цар Чинг Ванг, 900 година раније, поконио посланицима Тонкина и Кошиишине једна магнетска кола, да не би залутали при повратку у своје земље. Касније, у једној кинеској књизи из трећег века наше ере описано је како се трећем може намагнетисати гвоздена плочина, а већ у издјелу веку кинески бродови су имали магнетске игле за одређивање страна света.

ОЧИ ВАС ВАРАЈУ

Ово је потпуно правилан круг!

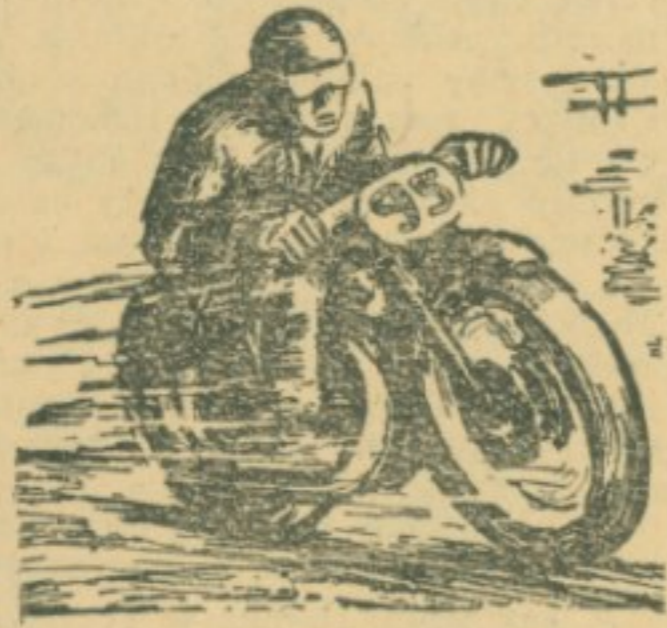
СКРИВАЛИЦА

Тетреб, кога на слици видите, силно се уплашио јер је приметно ловца. Да ли га и ви видите?

У БОРБИ
ЗА РЕКОРДЕ...

Лети
НА

МОТОЦИКЛУ

Када је 1920 године, у енглеском граду Бруклину, амерички мотоциклиста Валкер постигао на мотору марке "Индијан" просечну брзину од 166,666 км на сат, и гледаоци који су га посматрали, и јавност која је о томе сазнала из дневних листова, били су задивљени. Та брзина била је равна оној коју су у то време постигали авиони.

Рекорд обаран деветнаест пута

Од дана када је забележен први званични светски рекорд у Бруклину, он је досад побољшаван равно деветнаест пута. Сваки пут само за по неки километар, ретко кад више. А ево зашто.

Приликом постављања рекорда, комисија састављена од стручњака распоређених дуж стазе води најстрожу контролу да мотоцикл заједно са возачем не почне да "лебди" или чак да "лети"... Наиме, брзина је тако велика да предњи точак, услед снажног отпора ваздуха, почиње да се диже, повлачећи и остали део мотора заједно са возачем, који се тако, и против своје воље, претвара у "летача". А да би се признао нови рекорд, оба тачка морају да буду приљубљена уз земљу...

Приликом конструкције мотора требало је, дакле, водити рачуна и о томе да он буде стабилан. Потребно је много пажљивих студија да би се задовољили сви услови. У фабрикама које производе

ове тркачке машине, раде на томе најбољи стручњаци, који настоје да што боље обаве свој посао. У томе су до данас увек успевали.

Ваздух, ваздух...

Како уклонити силан отпор ваздуха на који налази мотоциклиста при великим брзинама, то претставља један од главних проблема конструктора мотоцикла. Решити то, није лако и једноставно. Мало је оних који знају колика је снага ваздушног отпора при брзини од 250 километара на сат! Стручњаци су то, међутим, тачно израчунали. Та снага је јача од најјачих олуја, које чупају дрвеће и руше куће...

Како то изгледа приликом вожње на мотоциклу, може да се види из једног случаја америчког возача Бернија. Возећи брзином од 240 км на час, он је подигао главу иза заштитне провидне плоче и истог тренутка остао без "хаубе" (капе) и наочара. Познато је, међутим, са колико пажње и како чврсто мотоциклисти причвршћују капу и наочаре.

Знајући са каквим се "непријатељем" боре, конструктори мотоцикла прибегавају, између осталог, и таквим новинама као што је — уграђивање малих крила! Само, крила на мотоциклу, наспрнут крилима на авионима, повијена су к земљи — да би спречила машину да не полети! Мотоциклу се такође даје аеродинамична, затворена

каросерија, продужује се размак између точкова, а на предњи точак постављају се оловни тегови.

Стаза — важап проблем

Да би се развила што већа брзина, стаза треба да је дуга, широка и равна. Довољна је и најмања неравнина, па да мотоциклиста заједно са машином полети у ваздух, другим речима да се нађе отприлике у истом положају у коме би се нашао кад би испао из авиона који "рула"... Зато се траже дуге и довољно широке аутостраде или пустињски предели. Најновији светски рекорд постављен је на аутостради крај Минхена. Рекорд који је постављен пре тога постигнут је такође на аутостради (1937 године), између Франкфурта и Дармштата.

Амерички тркачи обично врше сличне покушаје на морским обалама. Нарочито је погодно дно исушеног језера Утах. Ширина овог некадашњег језера онемогућава "излажење" са стазе, а тога се боје сви мотоциклисти.

Да би се опремила машина за постављање рекорда, потребна су велика материјална средства. Конкуренција између појединих фабрика није познавала никаквих обзира кад је престиж био у питању. Новац се никада није жалио. Тако је, на пример, само за испитивање и израду специјалних гума за мотоцикл марке НСУ, фабрика "Континентал" из Хановера утрошила пре две године око двадесет хиљада марака. Још више је утрошила сама фабрика НСУ док је начинила машину на којој је мотоциклиста Херц прошле године поставио нов светски рекорд — 289,960 км на час.

Где је граница

Светски рекорд који је поставио Херц постигнут је на мотору НСУ од 500 кубика. Многи покушаји да се постигне већа брзина, вршени су моторима од 750 и 1000 кубика, нису успели, ма да снага таквих мотора достиже 120 коњских снага. Оваква снага мотора дозвољава и веће брзине — до 320 километара на сат. Зашто се није успело? Зато што су машине лебделе и летеле, па се то није могло признати као рекорд.

ТАНЕ АТМОСФЕРЕ

мљине коре до висине од 12 километара, и стратосферу, која је изнад ње. Готово четврт века доцније утврђено је да постоји још један атмосферски слој — јоносфера, који почиње, отприлике, на 80 километара од земљине површине и простире се до 3.000 километара висине.

Тропосфера у којој ми живимо је бурна зона, пуна ветрова, облака и олуја.

У поређењу са тропосфером, стратосфера је мирна зона. Човек је успео да испита само њене ниже слојеве, али су ракете без посаде доспеле до саме јоносфере. Кроз стратосферу пролазе само ретки облаци, јуре метеори и зраче остаци космичких зракова.

На висини од 800 километара

Јоносфера је испитивана до висине од 800 километара, али по свој прилици овај последњи слој атмосфере простире се још четири пута толико. На такви висинама ваздух је много проређенији него у најсавршенијим вакуумима створеним у лабораторији. Према неким знацима изгледа да у јоносфери постоје и ветрови који достижу брзину много већу од најјачих тајфуна на земљи. Још једна врло занимљива чињеница: сматра се да температура у јоносфери достиже 1.500 степена. То не значи, међутим, да би се неко тело изнесено на ту висину претворило у пепео, јер у најгорњим слојевима долази једва један атом на квадратни километар простора, а тако проређене честице материје не преносе добро топлоту.

Многе атмосферске појаве још увек су необјашњене. Пројектили који доспевају до огромних висина могу аутоматски да пошаљу на земљу радио-извештаје о температури, притиску, јачини космичких зрачења, сунчаној радијацији итд. Они могу чак да донесу на земљу ваздух узет на разним висинама. Сва ова испитивања јоносфере биће врло корисна за решање проблема постанка и састава атмосфере, а омогућиће метеоролозима да за дужи период времена унапред предвиде развој атмосферских прилика на земљи.

Атмосфера која окружава земљу омогућава људима и животињама да живе, а у исто време претставља одбрану од смртоносних зрачења која долазе из свемира. Она је богата кисеоником који омогућава дисање, док је већина осталих планета окружена загушљивим и отровним гасовима метаном и амонијаком. Због тога се сматра да на тим планетама није могућ живот — овакав какав постоји на земљи.

Многобројни метеори који прелећу небом били би, да нема атмосфере, прави смртоносни пројектили. Ти комади хладне стене, направљени на нашу планету лете брзином пет стотина пута већом од брзине пушчаног метка. Том приликом загревају се трењем кроз ваздух и троше или потпуно испаравају пре него што стигну на земљу. Миллиони метеора налећу сва кодневно на земљину атмосферу, али само су понеки од њих толико велики да надјиве претварање у прах. Тако само они највећи доспевају до земље и разбијају се о тле носећи често знатне штете.

Атмосфера, такође, делује као заштитни слој од смртоносних ултраљубичастих сунчаних зрака. Уствари, под утицајем ултраљубичастих зрака ствара се слој гаса озона, који спречава ултраљубичасто зрачење. То је наша једина заштита од сунчевог зрачења.

Од земље до неба

Докле се простире атмосфера и какав је њен састав на разним висинама? О свему овоме није се много знало до почетка овог века. Захваљујући развоју авијације, човек је успео да узлети на висину од 18 километара. Нарочити балони у којима су смештени разни инструменти могу да достигну и два пута већу висину. Године 1898, француски метеоролог Тезерен д'Бор описао је два различита атмосферска слоја: тропосферу, која се простире од зе-

АНТОЛОГИЈА ИСТИНИТИХ ЧУДА

ЧУДНО ОТКРИЋЕ ЕДВАРДА ХАРГРИВСА

Аустралијанац Едвард Харгривс, копач злата, открио је прво аустралиско злато док је био у Калифорнији. Харгривс је за време златне грознице, 1849 године, отишао као копач злата у Калифорнију, где није имао много среће. Али, лутајући по по-

љима Калифорније, он је приметио да је изглед земљишта у том крају веома сличан земљишту око његовог родног места у Аустралији. Уколико га је више проучавао, сличност му је изгледала све већа. Он је из тога закључио да и у аустралијанским брежуљцима мора бити злато. Харгривс се вратио у Аустралију, где је 1851 године заиста открио прво налазиште злата.

ДРАГОЦЕНА ИМОВИНА

Када је Фредерик од Бранденбурга заузео дворца барона-разбојника Штаулица у Крибенштајну, у Немачкој, и принудио га да се преда, дозвољено је његовој жени да са децом напусти дворца и да од личне имовине понесе са собом оно што јој је најмилије. Она је понела један велики сандук који је био толико тежак да је после неколико десетина корака пала од умора. Војници који

НАЈДУЖИ БОКС-МЕЧ

Најдужи бокс-меч одржан је у "Олимпијском клубу" у Њу Орлеансу, у САД, 6 априла 1893 године, између Црнца Енди Боуена и Цека Баркија. Меч је трајао 110 рунди, дакле 7 часова и 19 минута.

ОТКУДА ИМЕ „ТЕНК“?

Године 1915 Енглези су први почели да преправљају америчке тракторе у борна кола. Да непријатељ не би сазнао за то ново оружје, проширена је вест да се гради нека нарочита врста "цистерни" за воду за британске трупе у Сахари. Како та реч Енглезима није била zgodна за изговор,

они су је заменили речју истог значења, али краћом и zgodнијом за изговарање — "тенк". Тако је тенк добио име које је до данас задржао.

СКУПОЦЕНА ХАЉИНА

Француска краљица Марија Медичи (1573—1642) имала је најскупљу и најтежу хаљину која је икада сашивена. Ову хаљину, чија је вредност износила деветнаест милиона долара, Марија Медичи обукла је само једном, на дан крштења свог сина. Хаљина

је била тешка 25 килограма, а била је украшена са 39.000 скупоцене источњачких бисера и три хиљаде дијаманата.

ПТИЦА КОЈА ЛАЈЕ

У централним областима Чилеа живи мала птица црвеног перја коју урођеници зову "гаид-гаид". Њен глас необично потсећа на лавез пса.

ИГЛА НА КОМПАСУ И СЕВЕРНИ ПОЛ

Игла на компасу не показује Северни Пол, већ магнетски пол, који је 1.500 миља удаљен од Северног Пола.

НАЈКРАЋА ГЕОГРАФСКА ИМЕНА

Код Па де Калеа, у Француској, налази се река која се зове "Аа", а у департману От Гарон, такође у Француској, постоје град и језеро који се зову "Оо". То су најкраћа географска имена.

Знаш ли СВЕ о ВУКУ?

Човек ратује с вуком од памтивека. Убија га, трује и затире на разне начине, али никако да га затре. Сви човекови покушаји да ову зверку потпуно уништи остали су без успеха.

Млади вучићи долазе на свет обично крајем пролећа. Мајка доји своје младунце, чији се број креће од 7 до 14, око два месеца. За то време вук-отац одлази сам у лов и доноси вучници храну. Чим младунци престану да сисају, вучница и сама полази у лов и заједно с вуком довлачи храну вучницима. Кад младунци напуне три месеца, дела вучја "породица" напушта јазбину и отада сви они — и родитељи и младунци — живе под ведрим небом и у свим правцима крстаре по терену који сматрају за своје ловиште. Тај терен може да има површину и од 500 квадратних километара.

Лутајући с краја на крај свог подручја, на коме добро упознају сва места чија се боја слаже с бојом њихове длаке, вук и вучница уче своје младе лову. Пошто вучићи често остају уз родитеље и до треће године живота, дешава се да понека вучја породица има по пет и више одраслих и још много више младих вукова. Тако настају познати чопори вукова. Ако неки други вук залута у ту породицу, лако му се може десити да буде нападнут и растрган; али дешава се да се више вучјих породица удруже и заједнички одлазе у лов.

Међу члановима једне курјачке породице влада слога и осећање солидарности. Увек по један мужјак чува стражу да би, у случају опасности, могао обавестити остале чланове чопора. Вукови су нарочито сложни у одбрани вучића. Једном је неки ловац испричао следећи случај. Четири сива медведа пришла су јазбини у којој су лежали вучји младунци. Четири одрасла курјака одмах су се устремила на медведе и заподела се љута борба. После три сата обрачунавања мед-

веди су, храмљући, напустили бојно поље.

Вук је окретан и необично снажна зверка. Он је у стању да по два-три километра вуче тешки леш своје жртве. Кичму говечета или ногу јелена прегриве оштрим зубима као од шале. У борби са псом скоро увек је победник.

Курјак се храни кунџинама, мишевима и птицама, али изнад свега воли крупну дивљач и стоку. Кад

упадне међу овце, он је прави крволоч: коље много више но што му је потребно. У потеру за дивљачи, вукови обично присиле своју жртву да се стравали у какву провалију и после се сруче на њу.

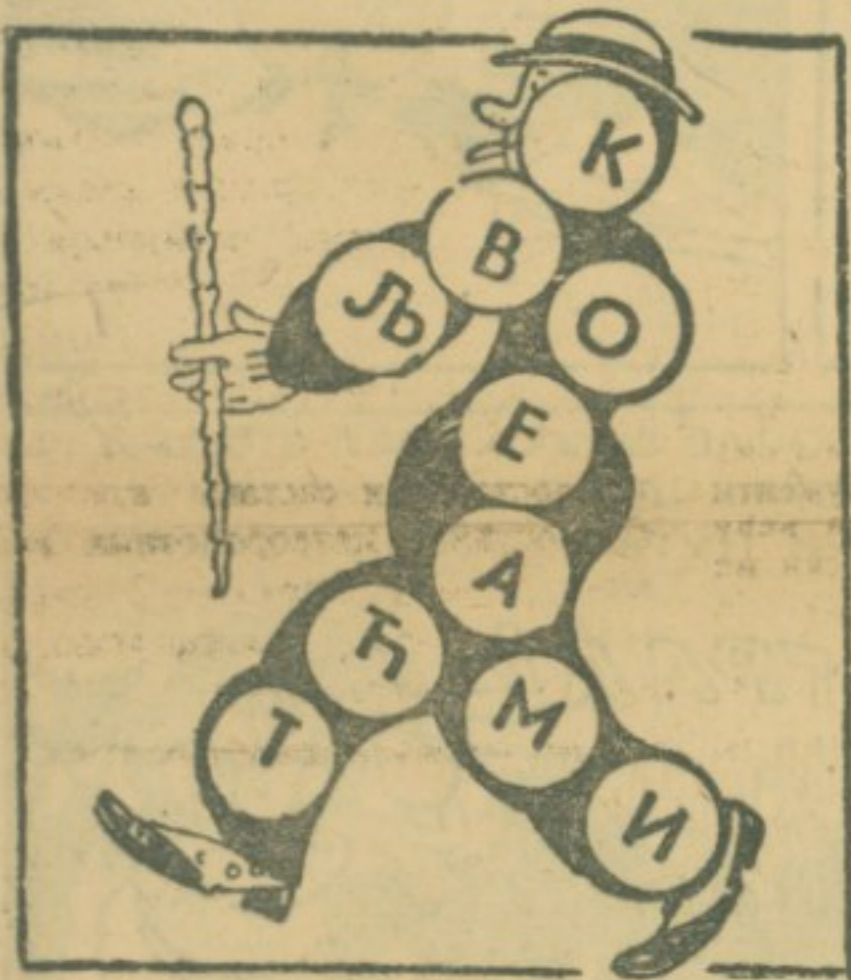
Човек је једини створ којег се вук боји. Некад, у давно време, кад се није знало за пушку, вукови су свакако нападали и прождирали и људе, али данас се они најрадије склањају људима с пута. Уз пушку, човек се бори против вукова и на тај начин што их трује: после животињски леш стрихнином, а курјак — похлепни месождер — навали на леш и — цркле.

Прошло је много и много година откако се први пас привио уз пећинског човека и постао му веран пратилац. Вук, међутим, — иако близак рођак псу — није могао да се припитоми. Био је и остао звере које, по оној народној, длаку мења, али људи — никад.

ОВОГ МИНУТА -СВАКОГ МИНУТА

- ... најменичне струје високе фреквенције, Теслине струје, имају 6,000.000 периода у минути.
- ... сваког минута Белгија произведе 30 пари обуће.
- ... за народну одбрану САД утроше се 91.324 долара.
- ... Француска произведе 580 килограма новинске хартије.
- ... срчане преткоморе код човека отворе се и затворе 600 пута у минути.
- Америчка индустрија произведе сваког минута по један трактор.
- ... Холандија произведе 2.300 комада цигала.
- ... у Јужноафричкој Унији утроши се сваког минута 20.000 киловат-часова електричне енергије.
- ... канадски млинови самелу 3.800 килограма пшенице.
- ... прираштај канадских шума износи 1.270 кубних метара дрвета.
- ... у Венецуели се утроши 30.000 кубних метара природног гаса.
- ... Норвешка производи 350 килограма китовог уља.
- ... брзина спровођења импулса у влакнима нервног вегетативног система износи 60 до 180 метара у минути.
- ... истарски рудари ископају 62 тоне угља.
- ... за један минут Савом код ушћа Дрине протече просечно 72.000 кубних метара воде.
- ... извори у бањи Топуско дају 690 литара јувенилне воде.

КАКО СЕ ЗОВЕ?

Овај човек пошао је на бал под маскама. Он је изабрао костим са словима од којих се, кад се распореде на одређен начин, добија његово име и презиме. Можете ли да погодите како се он зове?

За ли знате?

ДВОРОВИ МАХАРАЦА — НАУЧНЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ

У Индији се у последње време на оригиналан начин решава питање смештаја научних установа. Пошто, после реформи у друштвеном животу Индије, многи причеви и Махараџе нису више у стању да држе своје дворове са многобројном послугом, држава их преузима и претвара у научне лабораторије. У једној од највећих, у Чатар Манзилу, где је некад станао махараџа Вајд Али-шах, сада пољопривредни стручњаци испитују могућности побољшања исхране индиског становништва.

МОТОЦИКЛ БРЖИ ОД АВИОНА

На једном аеродрому у Француској приређена је недавно занимљива трка између авиона типа Локид Те-33 и једног мотоцикла. Дужина стазе износила је свега 402 метра. Победио је мотоциклиста Луј Кастро, који је на циљ стигао за 9,4 секунди, док је авиону било потребно 11 секунди.

ЗА РАСЕЈАНЕ АУТОМОБИЛИСТЕ

Да би смањили број саобраћајних несрећа, које су у САД врло честе, Американци су дошли на идеју да брзинометар у аутомобилима повежу с једним звоном које ради слично будилнику. Оно снажним звоњењем опомиње расејаног аутомобилисту да је прекорачио дозвољену брзину.

НЕОБИЧНО ДЕЈСТВО ПЕНИЦИЛИНА

Недавно су стручњаци аустралиске индустрије сира имали муке да објасне један необичан случај. На једној великој фарми, која је производила огромне количине сира за извоз, млеко је остало непромењено, ма да су му као и обично додавали културе млечних бактерија које су имале да га претворе у сир. Бактерије су гинуде пре него што би и прешле на „посао“.

После дужег испитивања утврђено је да је томе узрок пеницилин, који је ради спречавања и лечења сточних болести даван многим кравама на овој фарми. Извесне количине пеницилина

на прелазиле су преко крвотока у млеко, уништавајући касније све млечне бактерије које би му биле додате.

ЦИНОВСКИ РАДИОТЕЛЕСКОП

Ускоро ће у Великој Британији почети да се гради циновски радиотелескоп, који ће стајати близу 300 милиона динара. Главни објекат биће велика кружна антена, која ће имати 76 метара у пречнику, а налазиће се на висини од 56 метара. Овај радиотелескоп треба да пружи драгоцене податке о радио-таласима који долазе са Сунца и других небеских тела.

Изградња овог радиотелескопа биће од нарочитог значаја за енглеске астрономе, којима облачно и магловито време изнад Британских Острва често онемогућава посматрање небеских тела обичним оптичким телескопима.

СУНЧАНИ ШТЕДЊАК

Сунчани дани у Индији месецима трају. Ово је покушала да искористи индиска Национална физичка лабораторија у Њу Делхију — за што јефиније кување! У ту сврху направљен је сунчани штедњак, уствари један округли метални рефлектор, пречника 120 сантиметара, који скупља вредне сунчеве зраке у своју жижу, изнад које се налази нагара за шерпе и лонце. Помоћу једне покретне скале домаћица подешава нагиб рефлектора, како би се испод лонца за кување увек развијала максимална топлота.

ТЕЛЕФОНСКИ АПАРАТ КОЈИ ВРАЂА КУСУР

Врло често тек кад уђе у јавну телефонску говорницу, човек примети да нема сигног новца и да због тога не може да телефонира. Ако у близини нема где да промени новац, он мора да одустане од телефонског разговора, ма колико он био хитан и важан.

Да би се избегла ова незгода, у САД је недавно изграђен један апарат који омогућава телефонирање са сваком монетом. Ако се у аутомат убаци већа вредност од прописане, кроз један отвор одмах излази кусур, тачно обрачунао.

ПЛАСТИЧНЕ КУГЛИЦЕ ЗА ЛЕЧЕЊЕ ТУБЕРКУЛОЗЕ

У неким француским болницама примењује се у последње време један нов начин лечења туберкулозе. Уместо пнеумоторакса, хируршким путем уносе се у плућа болесника куглице од пластичне материје, које искључују из рада део плућа око туберкулозног жаришта. После закречења тог дела плућа, куглица се извади. Исто тако, кад се приликом тежих операција извади цело плућно крило, шупљина се попуњава пластичним куглицама, тако да не настаје деформација грудног коша.

ДЕЛФИНИ И УЛТРАЗВУК

Познато је да китови кад су на окупу дижу велику галаму, пуштајући продирне гласове који далеко одјекују. Енглески научник Фрезер, испитујући живот ових морских цинова, утврдио је да су ти гласови двојаки. Један је веома оштар крик, који много потсећа на звук који дају две кристалне чаше кад се ударе једна о другу. То је знак за окупљање китова. Други је громогласно рикање кад је кит раздражен.

Испитујући гласове других морских животиња, Фрезер је дошао до закључка да су делфини у стању да пуштају и неку врсту ултразвука.

КОНТРОЛА УРАГАНА

Да би се спречиле штете које настају услед изненадног наласка урагана, на јужним обалама САД већ неколико година дејствује добро организована мрежа радарских станица и авиона. Кад радар утврди избијање урагана, често на великој даљини, авиони, који су увек у стању приправности, одмах полете у том правцу и кроз бурне и опасне ваздушне струје продр до средишта урагана, где влада релативан мир. Летећи у његовом средишту, они прате ураган, мере притисак ваздуха, правац и јачину ветра и о томе, преко радија, обавештавају своје базе. На тај начин, метеоролози могу да предвиде правац кретања урагана и да упозоре становништво уgroжених области на опасност која му се приближава.

Јестели већ чилица...

...помрачење Сунца види се са Земље најмање два пута годишње.

...приликом прегледа 56.000 фабричких радника у Енглеској, нађено је да огромна већина боље види на десно него на лево око.

...највећу количину коре кинишовог дрвета, од које се справља спасоносни кинин, даје острво Јава.

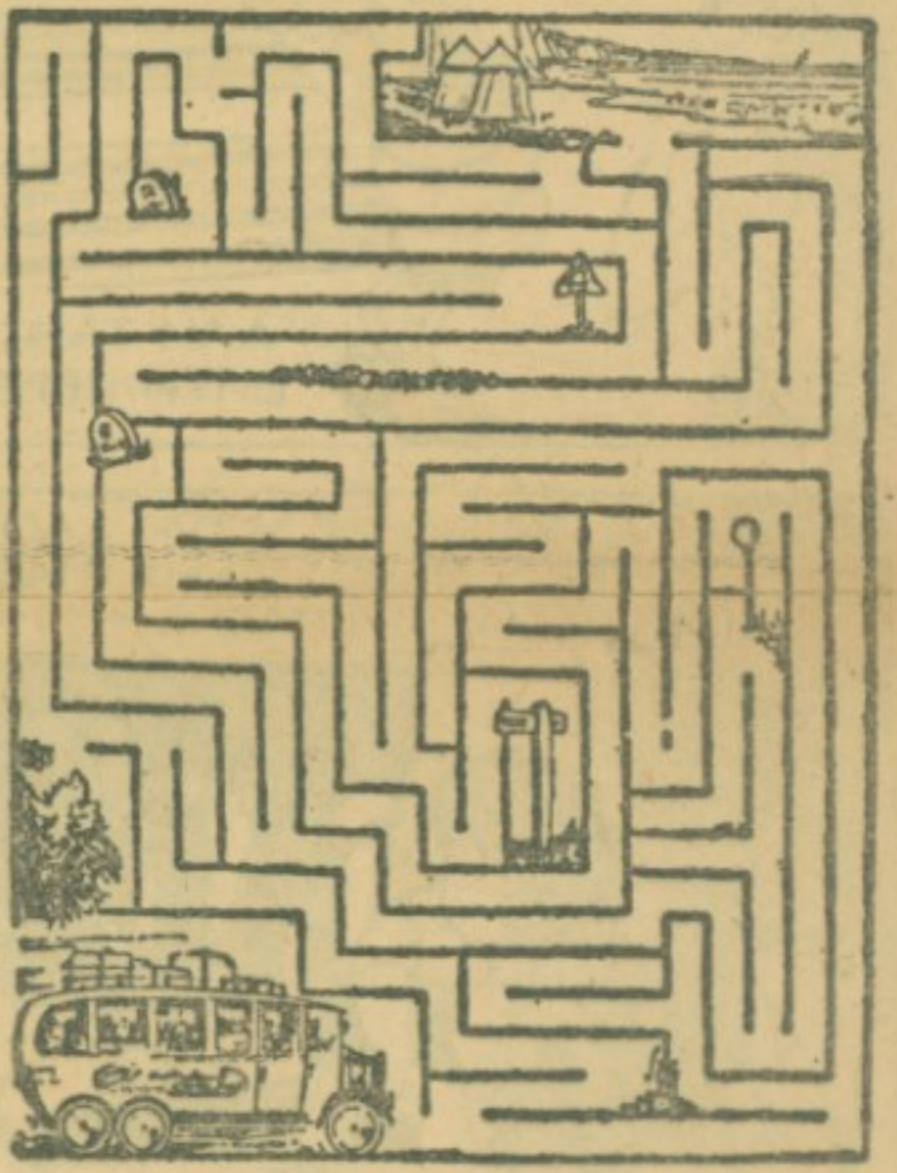
...за време императора Нерона обична стаклена чаша вредела је у Риму око 6.000 долара.

...када се налази у великој опасности и када га гоне, зец може да покаже и оне способности које ретко испољава. У тим опасним тренуцима зец може и да плива и да се пуже уз дрво.

...да би се добио килограм свиленог концка потребно је шест до седам хиљада чаура свилене бубе.

...снажан и здрав гјурац може са обичном гјурачком опремом да се спусти у море на дубину од око 70 метара, а са посебним металним гјурачким оделом и до 200 метара.

ЛАВИРИНТ

Аутобус са излетницима пошао је ка морској обали. Помозите шоферу да нађе најкраћи пут до плаже!

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ИГРА СЕНКИ (II)

Дајемо вам још неколико ликова за игру сенки, са објашњењем како се они праве.

МАЧКА

За овај оглед рукзиви морају бити засукани до изнад лакта. Стисните десну шаку као за боксовање и испружите упола савијени кажипрст и мали прст. Кретањем ова два прста мачка ће мрдати ушима. Труп мачке добићете ако обухватите десни лакат левом ру-

ком. Кретањем малог прста леве руке кретаће се реп мачке. Ако положите десну песницу на леву руку, изгледаће као да мачка глати своју лаку.

ЦОКЕЈ

За ову слику потребно је парче канапа и картон изрезан у облику полукруга, с продужењем на једном крају. Главу, испружен врат и предњи део коњског трупа претставља испружена лева рука. Прсти су састављени, мали и кажи-

прст су мало приближени, палац лако издигнут.

Цокеј је претстављен десном руком, која се левом подлактицом стоји готово под правим углом. Отворите шаку, затим савијте ма-

ло прсте, између средњег прста и кажипрста ставите „качет“, а између палца леве и палца десне руке разаните канал. Малим трзајима „узде“, које чини ваша лева рука, добија се утисак да коњ трчи.

РИБАР

За ову сенку потребно је да изрежете од картона: шешир (8 сантиметара), шерпу, стару ципелу

и рибу (све по 4 см). Све сем шешира мора бити пробушено, да се може окачити на удицу. Изрежите такође једну страну чамца

(20 см), која се онда усправи помоћу књиге. Потребна је још жица са алком на једном крају и концем за који је причвршћена чнода (удица).

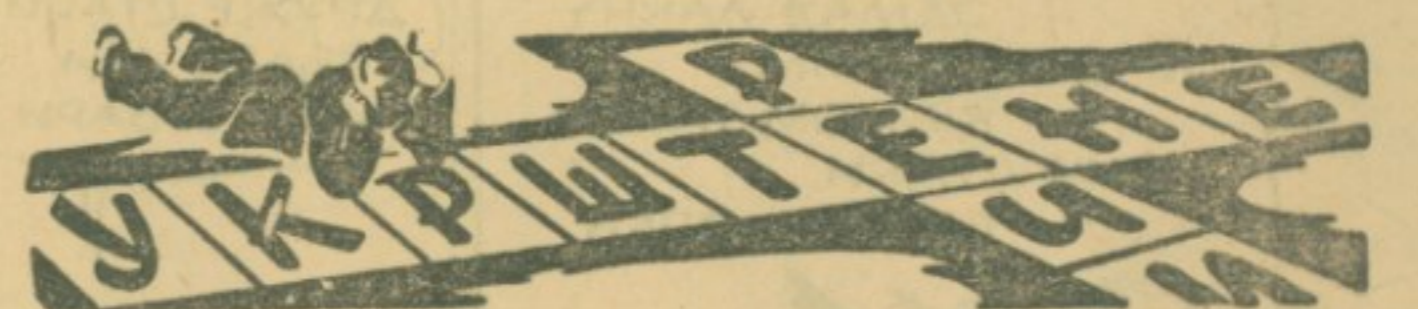
Десна рука претставља рибара; држите је стога усправно. Четири прста су савијена, шешир је између кажипрста и средњег прста, палац је наоружан удицом. Начините неколико наглих покрета палцем, који ће бацити празну удицу у ваздух. Затим левом руком, која се не види, прикачите на удицу неку од ствари које сте изрезали од картона. На тај начин „уловљени“ сте рибу, шерпу или стару ципелу.

ЛАБУД

Савијте десну руку у лакту и истурите је унапред. Савијте палац и кажипрст, а остале прсте испружите. Палац и кажипрст даће

главу, а остала три прста кљуна лабуда. Леву руку са раширеним прстима ставите тада у прегиб лакта десне руке и добићете крило. Ако покренете леву руку, изгледаће као да птица маше крилима. Ако спустите десну руку, лабуд ће загнути кљуна у воду. Мали прст десне руке наизменично удаљавајте и приближавајте средњем и домалом који су састављени и птица ће отвараати и затварати кљуна. Савијањем десне руке према левој, она ће гладити перје.

Водоравно: 1) домаћа животиња; 3) понос; 5) римска богиња љубави; 7) наука о беседништву; 9) ко-

крв*); 15) алкохолно пиће; 18) годишње доба; 19) врста песме; 21) слово латинице; 22) коњска опрема; 23) показна заменица; 25) стара мера за тежину (множ); 27) врста гочечета; 28) београдски дневни лист; 31) налет; 32) чиста мера; 33) египатско божанство.

Усправно: 1) сок од грожђа; 2) једна нијанса жуте боје; 3) син или крв; 4) муслиманско мушко име; 5) јасан; 6) пристаниште на Црвеном Мору; 7) врста звери; 8) уметност (латински); 12) речено превозно средство; 13) музички израз; 16) аждаја; 17) хладогени елемент; 19) енглески филозоф; 20) област у Грчкој; 21) тешко оружје; 24) стара мера за тежину; 26) полет; 27) пулс; 29) отпадак од дрвета; 30) родитељ (тепање).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Пол; 4) радар; 6) бара; 7) ат; 9) ока; 10) Ото; 11) ку; 12) улар; 13) Назор; 15) лав; 16) бином; 18) Ласа; 19) ум; 21) Уна; 22) ала; 23) ка; 24) Ирак; 25) Тиват; 27) рак.

Усправно: 1) пара; 2) ода; 3) ла; 4) ракун; 5) ратар; 6) бок; 8) тор; 10) одово; 12) узана; 14) Алиса; 16) Банат; 17) Мулат; 18) лук; 20) мак; 22) арак; 24) ива; 26) ир.

рача; 10) аутомобилска светљика; 11) предлог; 12) својеручно; 14) иницијали нашег писца („Нејнста

ДОЖИВЉАЈИ МАЛОГ РАШКА ШАХИСТЕ - НЕСТАШКА

БАЈКА У СЛИКАМА ОД МИЛОРАДА ДОБРИЋА

У
ИДУЋЕМ
БРОЈУ:
МОНО-
ВО
У
ТАМ-
НИЦИ